

УДК 811.111'42

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1\(40\).137059](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1(40).137059)

Анохіна Т.О.

кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет

Кобякова І.К.

кандидат філологічних наук, професор,
Сумський державний університет

Швачко С.О.

доктор філологічних наук, професор,
Сумський державний університет

ЛАКУНИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ГУМОР: ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглядається питання лакунікону в ендозоні лексико-семантичного поля ГУМОР (ЛСПГ) англomовного дискурсу (об'єкт дослідження). Предметом дослідження є виявлення активних та маргінальних груп (синсет) однойменної категорії, метазнаків міжжанрових лакун гумору, іронії, сатири. Матеріалом лексикографічного експерименту слугував тлумачний аутентичний словник та джерела когерентних висловлень із художніх текстів. В ідеалізованій моделі ЛСПГ об'єкт дослідження представлений у статусі емоційно-мислительної категорії когнітивного, афективного ґатунку, ознак, за якими препаруються мовленнєві акти та комунікативної доброзичливості. Активна група гуморикону позначена позитивною конотацією, маргінальна структура – позитивно-негативним симбіозом, що маркує спроможність трансмісії гумору в інші жанри (іронії та сатири) в процесі фрактального запозичення ознак вихідного жанру. Розпізнання онтології лакун відбувається шляхом дименціонального виміру недискретних величин – понять та їх базових метазнаків. Під лакуніконом розуміємо феномен пропуску, який розкривається вічними законами розвитку мови та її підсистем. Лакунарність зобов'язана дії факторів культури, лінгворем, архаїзмів, неологізмів, семантичних модифікацій, ментальних синкрет та омовленню стилістичними засобами. Лакунарність проявляється в усіх модусах мови та когнітивній діяльності. У статті спрацьовує комплексний підхід до референтів, онтогносеологічна ідентифікація об'єктів детермінується їх природою. Термінологізація та детермінологізація метазнаків лакунікону діє за принципом ad pro toto (мікросистема мови маркується за тенденціями макросистеми – мови). Актуальність роботи перегукується із топікальністю сьогоденних проблем, емпатією учених, дослідників до живого мовлення, когнітивної діяльності, проблем лакунарності в науковій картині світу. Лакунікон спрацьовує таким чином в усіх жанрах, дискурсах, його потенція залежить від інтенції адресанта та природи релевантних об'єктів. Для лакунікону спільним є відсутність лексичного оформлення при чинній семантизації – представленості семи без лексеми. Гумор не знає границь, він генерується в конситуаціях слів, словосполучень та висловлень. Перспективним є осмислення ознак міжжанрового гуморикону у різних дискурсах мови.

Ключові слова: лакунікон, лексикографічний аналіз, дименціональний вимір, гуморикон, лема, алоніми.

Анохіна Т.А., Кобякова І.К., Швачко С.А. Лакуны лексико-семантического поля ЮМОР: лексикографический аспект. В статье исследуется вопрос лексического лакуникона в русле лексико-семантического поля ЮМОР (ЛСПЮ) англоязычного дис-

курса (объект исследования). Предметом исследования являются активные и маргинальные группы ЛСПЮ, метазнаки юмористического жанра. Материалом лексикографического эксперимента являются аутентичные словарные статьи и когерентные высказывания из художественных текстов. Юмор в идеализированной модели ЛСПЮ представлен в образе эмоционально-мыслительной категории, когнитивно-аффективный статус которой препарируется добродушными коммуникативными актами. Активная синкрета ЛСПЮ представлена положительными коннотациями, а в маргинальной группе срабатывает позитивно-негативная коннотация. В работе используется комплексный подход к объектам исследования – их онтогносеологическая идентификация. Эмпатируется принцип *ad pro toto* (часть вместо целого), микросистема лакуникона отражает потенции макросистемы языка. Под лакуниконом понимаем феномен пропуска, который раскрывается вечными законами развития языка и его подсистем. Лакунарность мотивируется факторами действующих культурем, лингворем, архаизмов, неологизмов, семантических модификаций, ментально-лингвистических синкрет, а также оязыковлением, стилистическими средствами. Лакунарность проявляется во всех модусах языка и когнитивной деятельности. В статье срабатывает комплексный подход к референтам, онтогносеологическая идентификация которых детерминируется их природой по принципу *ad pro toto* (часть вместо целого). Микросистема языка маркируется по тенденциям самой макросистемы. Актуальность работы перекликается с топикальностью научной картины мира, интенциями ученых, исследователей к проблемам живой речи и когнитивной деятельности. Потенции лакунарности детерминируются интенциями адресантов от феноменов добродушности к аттракторам веселого и неожиданного. В маргинальной группе юморикона большую часть занимают 15 позиций лакуникона, актуализируемые аллонимами с неполным набором атрибутов исследуемой леммы. Перспективным является исследование малых жанров (юмора, иронии и сатиры) в бисемии их полярного бытия.

Ключевые слова: лакуникон, лексикографический анализ, дименциональное измерение, юморикон, лемма, аллонимы.

Anokhina T., Kobyakova I., Shvachko S. Lacunae in lexico-semantic field of HUMOUR: lexicographic modus. The article in question deals with lacunicon in the English discourse. The properties of the object are being analyzed in the lexicographic experiment. The authentic dictionary entries make the investigation go. The paper verifies the taxonomy of active and marginal synsets. The statistic data are objectivized by the dimension validity. The abstract notions are being explained properly by basic metasigns. Their terminological paradigm mirrors the macrosystem of a language. The key units of humour are funny, amusing, queer, ridiculous, mind, liquid. The last two words (mind, liquid) refer to historical saga of humour, nowadays they are diachronically adherent.

Tautology works mostly with marginal units which serve three masters – genres of humor, irony and satire. Humour is an aesthetic thinking category of anthropocentric and mentalese nature. It brings people high spirits and merry making. Humorous words transmit to irony and satire. Perspective vistas of scientific picture envisage the deeper investigation of irony and satire genre on lexicographic modus. Tautology is frequently considered with humorous elements in the entries, but it badly needs synsets company. The lexicographic analysis of the humour clusters raise many problems of perspective vistas. Processes of convergence and divergence go alongside in the genre triad – humour, irony, satire. The latter are highly anthropocentric with the polar author's intentions – to help people, to comfort them and make a hard blow on them or destroy them. There works the law (tendency) of attraction and repelling. The humour marginal allonyms are not repellers with irony and satire. They are attractors herein. The intentions of the authors are being explicated by the language potentialities. The processes of convergence and divergence are volumous: synsets work wonders with allonyms, tautology yields poor results. Stylistic devices are highly beneficial: zeugma, oxymoron, periphrases.

Key words: lacunicon, dimension, lexicographic experiment, humouricon, lemma, allonym.

Гумор як однойменна номінація поняття потребує окремого дослідження. Лакуни ЛСПГ та його адгерентні категорії потребують окремого осмислення в наївних та наукових картинах світу (Швачко, 2018: 374), що є топікальним на сучасному етапі розвитку лексикографії, новітнім у моделях аналізу лінгвоконцептології (Колегаєва, 2011: 144). Етимологічні витоки лексеми *гумор* матеріалізуються у семах “рідина”, “кров”, “четверта частина тіла” (Швачко, 2018). Абсолютний антропоцентризм гумору проявляється в його витоках: він твориться для людини, про людину та людиною. Люди шанують гумор, творять його та сприймають. Не всім людям притаманний хист гуморотворення. Гумор є чинним у когнітивній діяльності. Категорія гумору позначена шармом *mentalese* – ословлювання ідеї, інформації відбувається в режимі емоційного, смішного, веселого, доброзичливого та неочікуваного. Лакунікон верифікується природою об’єктів дослідження та методологічним обґрунтуванням (Анохіна, 2012; Anokhina, 2013). **Актуальність** теми полягає у відповідності науковому пошуку, прагматиці сьогоденних проблем, дієвості онтогносеологічного підходу до референтів, в опрацюванні лінгвокогнітивного досвіду релевантних студій, у динамічному русі структурно-семантичних модифікацій, у синергетичному поєднанні номінативних, комунікативних та соціально-прагматичних чинників. **Об’єктом** дослідження є ідентифікація ознак гумору на матеріалі англомовного лексикографічного дискурсу, **предметом** – лінгвокогнітивне тлумачення об’єкта у словникових статтях. **Матеріалом дослідження** слугували тлумачний словник (Hornby, 1958) та текстові фрагменти з відповідними лексемами, полілексемами, фраземами та висловленнями. **Мета роботи** полягає в осмисленні онтології об’єкта, у виокремленні активних та маргінальних атрибутів гумору. **Комплексна методика** творчого пошуку включає інтеграцію загальнонаукових та конкретнонаукових методів (Колегаєва, 2011; Корольова, 2014). Обраний дискурсивний напрям є вельми валоративним з огляду на характер задіяних референтів та поставлених завдань. Валідними є статистичні прийоми та формалізація семантичної дистанції компаративних одиниць. Комплексний аналіз гумору зумовлений поліаспектністю його буття, концептуальною та понятійною спрямованістю пошуку, міждисциплінарним характером об’єкта та інтерактивною діяльністю людини. **Вперше** у статті розроблена методика лексикографічного аналізу гумору, за принципом фрактальності побудовано ЛСПГ, змодельована таксономія активних та маргінальних груп гумористичного ефекту. Гумор як естетико-мислительна категорія регулює людську поведінку, маркує комфортне спілкування у рекурсії ідей, смислу – у формі веселого, розумного та неочікуваного тлумачення (Швачко, 2001; Швачко, 2018). У наївній картині світу лакунікон гумору легко зчитується, а на часі гумор став популярним і в науковій картині світу (Анохіна, 2012; Anokhina, 2013). Багатовимірний феномен гумору визначається у роботі за допомогою дименціонального виміру (ДВ), співставлення недискретних величин леми та алонімів в англомовних лексикографічних статтях. Вихідною базою лексикографічного експерименту слугує таблиця 1 (Кобякова, 2007: 30–31). У лівій колонці табл. 1 займають місце лексичні одиниці гуморикону (леми словникової статті), у правій – їх базові алоніми, виділені жирним шрифтом.

Емпіричний матеріал дослідження (у таблицях 1, 2, 3) параметризується за словником (Hornby, 1958).

Таблиця 1
Лексикон лексико-семантичного поля ГУМОРУ

Лема	Алоніми
humour	- the capacity to see and appreciate funny and amusing things, - what is ridiculous and laughable , humorous , - the temporary state of mind of a person; -/old use/ one of certain liquids supposed
funny	- causing fun amusing ; strange , queer , difficult to understand
amusing	- to amuse /v./ to make cheerful and happy , smiles and laughter , cause the mind to be employed in a pleasant way
ridiculous	- worthy of ridicule , absurd , unreasonable , strange , happy
laughable	- amusing , causing laughter , ridiculous
mind	- that part of the person that thinks , feels and wants
liquid	- substance (liquid) that is neither solid nor a gas
strange	- not previously known, seen; unusual, puzzling , remarkable , unaccustomed
queer	- strange , odd , open to suspicion, skill, doubtful , out of sorts, unwell , funny
difficult	- difficult , not easy, hard to do, requiring effort, skill, strange force; troublesome , causing worry or anxiety
cheerful	- happy and contented, bright , pleasant, bringing happiness
happy	- fortunate, lucky , feeling or expressing pleasure; well-suited to the occasion
absurd	- foolish, silly, unreasonable , causing people to laugh , absurd
unreasonable	- not sensible, absurd , laughable

У табл. 2 зберігається структурно-семантична композиція попередньої таблиці, але у табл. 2 емпатується увага на моментах семантичного сходження та розходження між лемами та ідеографічними синонімами (алонімами). Конвергенція компаративних одиниць позначається знаком +, дивергенція – знаком V. Символ q вживається для позначення спільних значень компаративних складників (леми та алонімів). Знак V позначає специфічні семи алонімів, які не співпадають із лемою.

У табл. 3 дименціональний вимір складових пошуку представлений за формулою Манакіна В. М. (Манакін, 2004). Формалізація семантичної дистанції між лемою та алонімами об'єктувала таксономію функціонування активної та маргінальної груп. У лемі *humour* розміщена найістотніша інформація атракторів однойменного поняття. Етимологічні значення *mind* та *liquid* у компаративних парах з *humour* є лакунарними, забутими на часі.

Семантичні етимони (“кров”, “рідина”, “четверта частина тіла”) є адгерентними компонентами автобіографічного буття метаметазнаків (Швачко, 2018). Деякі атрибути гуморикону є внутрішнім сьайвом, атракторами ЛСПГ – *laughable*, *ridiculous*, *funny*, *amusing*.

Метазнаки позначені бісемією позитивного та негативного буття: у

табл. 3 вони маркуються знаками (+ –) (*queer, difficult, strange*) та знаком (–) (*ridiculous, absurd, unreasonable, puzzling, unaccustomed, doubtful, unwell, troublesome*).

Таблиця 2
Конвергенція та дивергенція гумористичного лексику англо-мовного дискурсу

Лексикон	q/v	Семантичне наповнення лексику гумору																							
		+	amusing	funny	cheerful	queer	strange	ridiculous	difficult	happy	absurd	unreasonable	mind	liquid	puzzling	remarkable	unaccustomed	doubtful	unwell	troublesome	bright	wellsuited	laughable		
humour	7/7	+	+	+																				+	
amusing	3/5		+	+	v				v				+												+
funny	2/5		+	+		v	v		v																
cheerful	0/3				v				v																
queer	1/5		+			v										v	v	v	v						
strange	0/5					v	v								v	v	v								
ridiculous	1/4						v	+		v	v	v													
laughable	3/3		+					+																	+
difficult	0/5				v		v		v										v	v					
absurd	1/2									v	v														+
happy	0/2								v															v	
unreasonable	0/2									v	v														
mind	1/0											+													
liquid	1/0												+												
puzzling	0/1													v											
remarkable	0/1														v										
unaccustomed	0/1															v									
doubtful	0/1																v								
unwell	0/1																	v							
troublesome	0/1																			v					
bright	0/1																				v				
wellsuited	0/1																					v			

У дефініціях активних та маргінальних групах гуморикону спрацьовує явище кросреференції, що зокрема спостерігається у синсетах *cheerful, difficult, strange, unreasonable*, в яких алоніми резонують образ леми. Тавтологія гумористичних ознак спрацьовує і в активній групі (*humour, funny, amusing, laughable*).

У табл. 3 підрахунки ведуться за формулою Манакіна В. М., в якій семантична дистанція (SD) представлена таким чином:

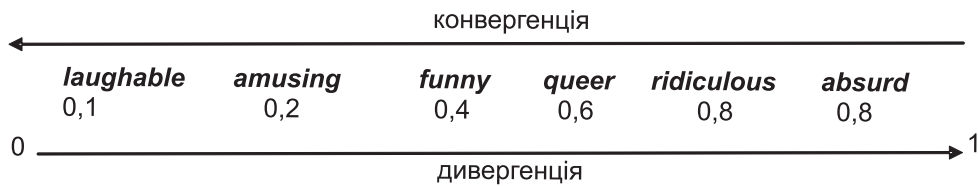
$$SD = 1 - \frac{2 \times q}{A + B},$$

де q позначає суму спільних значень леми та конкретного алоніму, (A+B) репрезентує сумарні значення складових компаративів (A – *humour*, B – компаративна складова).

**Димензійальний вимір гумористичних дихотомій
за формулою В. М. Манакіна**

Номінації гумористичних дихотомій	Семантична дистанція гумористичних дихотомій димензійального виміру	Групи активності (А) та маргінальності (М)	Позитивні (+), негативні (-), позитивно-негативні (+-) групи	Синонімічна (С), тавтологічна (Т), синонімічно-тавтологічна(СТ) кросреференції
humour::laughable	$1 - \frac{2 \cdot 3}{7+0} = 0,14$	A	+	С Т
humour::amusing	$1 - \frac{2 \cdot 3}{7+2} = 0,2$	A	+	С Т
humour::funny	$1 - \frac{2 \cdot 2}{7+3} = 0,4$	A	+	С Т
humour::ridiculous	$1 - \frac{2 \cdot 1}{7+4} = 0,8$	M	-	С Т
humour:: mind	$1 - \frac{2 \cdot 1}{7+0} = 0,7$	етимологічні витoki		
humour:: liquid	$1 - \frac{2 \cdot 1}{7+0} = 0,7$	етимологічні витoki		
humour::queer	$1 - \frac{2 \cdot 1}{7+5} = 0,6$	A	+ -	С Т
humour::strange	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+5} = 1$	M	+ -	С
humour:: difficult	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+3} = 1$	M	+ -	С
humour::absurd	$1 - \frac{2 \cdot 1}{7+2} = 0,8$	M	-	С Т
humour::cheerful	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+3} = 1$	M	+	Т
humour::happy	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+2} = 1$	M	+	Т
humour::unreasonable	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+2} = 1$	M	-	Т
humour:: puzzling	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	-	Т
humour::unaccustomed	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	-	Т
humour:: remarkable	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	+	Т
humour:: doubtful	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	-	Т
humour:: unwell	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	-	Т
humour:: troublesome	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	-	Т
humour:: bright	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	+	Т
humour:: wellsuited	$1 - \frac{2 \cdot 0}{7+1} = 1$	M	+	Т

Погоджуємося з А. Вежбицькою, що абстрактні поняття позначаються ключовими словами. Результати лексикографічного експерименту емпатують увагу когнітивістів стосовно дименціонального вимірювання недискретних величин – лем та алонімів, об'єктивують ядерні та маргінальні ендозони ЛСПГ. Найістотніша, об'ємна інформація реєструється метаметазнаком *humour*. У термінологічній парадигмі базовими одиницями виступають *laughable*, *amusing*, *queer*, *funny*. Метазнаки *mind* та *liquid* на часі залишаються лакунарними, забутими семантичним одиницями. Їх етимологічні значення (“кров”, “рідина”, “четверта частина тіла”) залишаються за межами чинної таксономії. Активна група гуморикону на дименціональній шкалі верифікує паралельні процеси конвергенції та дивергенції.

Доцентровий вектор конвергенції репрезентує схожість *humour* та його алонімів групи синсет (англ. *synonymic set*). Відцентровий вектор є перехідним містком до інших жанрів (іронії та сатири). Активна група маркує позитивну оцінку, тут спрацьовують синонімічні групи тлумачення.

Маргінальні одиниці скупко позначають атрибути лем. Гумор представлений в словах, словосполученнях, фраземах та висловленнях. Гумор як естетично-мислительна категорія атракує слова з гумористичними ознаками. Останні виникають у режимі неогенії, непродуктивних способів словотворення та оксиморонного шарму. Пор.:

*My mother remonstrated, **opined** I would be a great unwomanly tomboy (a girl who enjoys rough, noisy activities traditionally associated with boys)* (Miles, 1981: 8).

*We will not stay to discuss the **gentlemanliness** and delicacy of his behavior in this regard* (Miles, 1981: 5).

*I was nearly **nine summers old*** (Miles, 1981: 8).

Ознаки *queer*, *ridiculous*, *absurd* маркують спеціальну синсету, семантична дистанція якої значно збільшується по відношенню до атрибутів *humour*, відбиваючи дименціональний вимір релевантних ознак:

ДВ (*queer*) = 0,6; ДВ (*ridiculous*) = 0,8; ДВ (*absurd*) = 0,8.

Спільним атрибутом (q) *humour::queer* є *amusing*, а специфічними ознаками (V) *queer* є *remarkable*, *unaccustomed*, *doubtful*, *unwell*. Синсети зазначених дихотомій маркують аксіологічне буття. З одного боку – алоніми *amusing*, *remarkable*, а з іншого – *unaccustomed*, *doubtful*, *unwell*. У компаративній парі *humour::queer* є “доброзичливі” семи: *funny*, *ridiculous*, *laughable*. У наступній парі синсети *humour::ridiculous* q позначено одноіменним маркером (*ridiculous*), а специфічні семи представлені алонімами *strange*, *absurd*, *happy*, *unreasonable*. У третій підгрупі активного лексико-

ну синсета *humour::absurd* представлена семою *laughable* (q), а специфічні ознаки (V) – метазнаками *absurd, unreasonable*. Формалізація семантичної дистанції у режимі дименціонального вимірювання представлена статистично (див. табл. 3). Ознаками лакунарних синсет є 7 позицій, притаманних лемі *humour*. Компаративні групи *humour::queer, humour::ridiculous, humour::absurd* представлені одиничними атрибутами.

Семантична дистанція ознак активної групи гумору об'єктивує не лише чинники гумористичного ефекту, але й також лексичні можливості жанроутворення (доброзичливого та квазі-доброзичливого). Потенція квазі-гумору верифікується у дименціональному вимірі недискретних семантичних величин лемі та їх алонімів у словникових дефініціях. Окремо чинною є маргінальна група синсет – 15 позицій (див. табл. 3). Нарощування міжжанрових варіантів (*humour::irony, humour::satire, satire::irony*) об'єктивується перманентною дією семантичних зрушень – динамічних модифікацій текстоцентричного напрямку. Лінгвоконцепт лакунарності детермінується процесом *mentalese*, онтогносеологічним підходом до референтів осмислення, моделлю широкої амплітуди від етимологічних витоків до досягнень у корпусній лінгвістиці (Корольова, 2014).

Лакунарними рисами текстів є ознаки розбіжності. Чинними для прислів'їв, наприклад, є дидактичні настанови, наявність алюзій, художніх образів, специфічної тема-рематичної актуалізації. Лакунарним для приказок (номінативних одиниць) є предикативне представлення. Чинними для скоромовок є просодичне оформлення та інформативна лакунарність. Для загадок лакунарним є тематичне представлення як предмет пошуку. Текстові представлення загадок детермінуються інтенцією адресанта, його зацікавленістю в об'єкті пошуку та специфічним ословленням. Бісемія є прозорою у хитрощах загадок:

What flies and has four legs?

– *Two birds.*

The longest word?

– *S-miles* (Кобякова, 2007).

Серед гумористичних текстів виокремлюються лімерики – популярний англійський жанр. Едвард Лір використовував жартівливі народні пісні, які пов'язуються із ірландським містом Лімерик. Зазначені тексти складаються з 4-5 рядків.

The was an old man of Moldavie,

Who had the most curious behavior;

For while he was able, he slept on the table,

That funny old man of Moldavie.

Лакунарною є відсутність серйозної інформації; серед виражальних засобів спрацьовують синтаксичні прийоми (анафора, паралельні конструкції), тропи кількості (гіперболи, літоти), які є вельми валоративними у створенні гумористично-іронічного жанру (Швачко, 2018).

Афоризми (авторські та колективні) емпатують увагу читача на грі словами, ситуаціями та концептами. Пор. :

Censure is the tax a man pays to the public for being eminent (Swift).

Duty is what one expects from others (Wilde).

California is a fine place to live in – if you happen to be an orange (Кобякова, 2007).

Переклад прислів'їв препарує адитивний матеріал на кореляцію текстів оригіналу та транслятора:

- *В ліс дрова возити / Carry coal into Newcastle;*
- *Не буди лихо, поки воно спить / Let the sleeping dogs lie;*
- *Брехнею далеко не зайдеш / Lies have short legs;*
- *Хто рано встає, тому Бог дає / Early to bed, early to rise, makes a man healthy and wise.*

Доречним у студентській аудиторії є диспут з таких питань:

- Як спрацьовує ідея одомашнення та очуження в поданих паралельних структурах?
- Чи “схиляє” одомашнення (аналогія) культуру оригіналу до цільової культури?
- Чи нівелюють одомашнені тексти іншопольтурні елементи? (Швачко, 2001).

До скоромовок наближаються і кумедні каламбури типу:

- *Сідайте, на чому стоїте, ще й ноги звішуйте;*
- *На городі бузина, а в Києві дядько;*
- *Ви мовчіть, а ми будемо потакувати;*
- *Василь бабі – сестра в перших* (Швачко, 2018).

Скоромовки дивують адресата інформативною лакуною, абсурдним алогічним ствердженням, гумористичним ефектом. Пор. англ: *Peter Piper picked a peck of pickled pepper, a peck of pickled pepper Peter Piper picked...*

Гумор породжується новим нетрадиційним баченням вихідних одиниць, він не знає границь і реалізується у різних ендозонах (Кобякова, 2007).

Валоративним вважаємо лексикографічний аналіз словникових статей із лемами *irony, satire*, осмислення міжжанрових синсет. До неочікуваних гумористичних номінацій тяжіють лексеми типу англ. *to opine, gentlemostest, gentlemanliness*, укр. *питу каву із цукром та жінкою; іде студент та дощ надворі; баняк розуму*.

Висновки. Гумор в ідеалізованій моделі ЛСПГ представлений у статусі емоційно-мислительної категорії когнітивного, афективного ґатунку, що препарує мовленнєві акти комунікативної доброзичливості. Активна група гуморикону позначена позитивною конотацією. Маргінальні структури представлені позитивно-негативним симбіозом, що маркує спроможність переходу від одного жанру (гумору) до інших (іронії та сатири) шляхом фрактального запозичення модифікованих ознак. Тріада жанрів гумору, іронії та сатири представляє специфічний інтерес учених до осмислення модифікацій, транспозицій внутрішньо-жанрового ґатунку.

Дименціональний вимір екстеріоризує інтеракцію об'єктів виміру та результати їх онтогносеологічного аналізу. У лексикографічному експерименті лема HUMOUR та її алоніми виступають у статусі компаративних одиниць. ДВ має лінійні та вертикальні ознаки, що вказує на їх недискретний характер. Конвергенція (лат. “сходження”) вказує на семантичне збли-

ження компаративних складників; дивергенція, навпаки, на їх розходження. Полярні паралельні процеси породжують феномен лакунарності: появу пустих місць, зникнення одних ознак і появу інших. ДВ засвідчує вічний рух, динаміку на матеріалі гумору, іронії та сатири. Дискурсивний аналіз об'єктивує преференцію гумору як доброзичного та веселого. Його вербалізатори семантизують "лікувальний" шарм. За словами Т. Шевченка – "якщо на душі тяжко, лікуйтеся гумором". Негативна семантика гумористичного імплікує зв'язок з іронією та сатирою. Зазначена тріада – справа майбутнього лексикографічного експерименту.

Спрацьовує гіпотеза: зменшення семантичної дистанції між компаративними складниками генерує явище конвергенції, зростання семантичної дистанції, навпаки, об'єктивує процес дивергенції, розходження між жанрами, з яких іронія та сатира є "недоброзичливими". Паралельні різновекторні напрями корелюючих пар об'єктивують появу лакун, пустих місць у жанровій парадигмі. Лексикографічний експеримент засвідчує дієвість дефінітивних синсет. Самотлумачення є малоінформативним інструментом тавтології лема та алонімів, що потребує значних зусиль з боку реципієнта.

Сучасна лінгвокомпаративістика емпатує увагу досвідчених учених і молодих дослідників на проблемах наукової дисципліни лакунології, до її зіставлення за принципом *tertium comparationis* в ендозоні корпусної лакунології (Anokhina, 2013).

Перспективи дослідження лексикографічного експерименту вбачаємо у подальшому розвитку теорії лакунології, у створенні належних дидактичних умов для підготовки аутентичних одномовних та двомовних тлумачних словників із релевантних топіків лакунології, у написанні посібників та методичних рекомендацій для навчального процесу у вишах.

Список літератури

1. Анохіна Т. О. Лінгвокогнітивні пошуки лексичних лакун // Філологічні трактати. Науковий журнал / гол. ред. О. Г. Ткаченко. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. Том 4'2012, № 4. – С. 5–9.
2. Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англомовному художньому дискурсі : монографія. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.
3. Колегаєва І. М. ПЕРЕДВИЖЕНИЕ по ВОДЕ как смыслообразующий признак англоязычного ЛСП "водное транспортное средство" // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; [редкол.: Г. Л. Аркушин та ін.] Луцьк, 2011. № 3: Філологічні науки. Мовознавство, Ч. 2. С. 144–149.
4. Корольова А. В. Когнітивна лінгвокомпаративістика: від реконструкції прамовних форм до реконструкції структур свідомості // Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 17. №2. 2014. – С. 94–100.
5. Манакін В. Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.
6. Швачко С. О. Вербалізація гумору в текстах різних жанрів. – Наукові записки Академії наук вищої школи України. Випуск третій. – Київ : Хрещатик, 2001. – С. 56–63.
7. Швачко С. О. Гумор як лінгво-когнітивна категорія наукової картини світу // Україна і світ: діалог мов та культур: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 11 – 13 квітня 2018 року. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2018. – С. 374–376.
8. Anokhina, T. The Linguistic Lacunicon: Cognitive Mapping in Schemes and Terms. In Journal of Education Culture and Society, Fundacja Pro Scientia Pultica, no. 1, 2013. P. 166-174. DOI: 10.15503/jecs20131-166-174.
9. Miles Franklin. My brilliant career. – New York, 1981. – 267 p.
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Ed. A. S. Hornby, E. V. Gatenby,

H. Wakefield. – London : Oxford University Press, 1958. – 1527 p.

References

1. Anoxina, T. O. (2012). Lihvokohnityvni poshuky leksychnyx lakun. In Filolohichni traktaty. Naukovyj zhurnal. Sumy: Vyd-vo SumDU, 2012. Tom 4'2012, № 4. 5–9. I
2. Kobyakova, I. K. (2007). Kreatyvne konstruyuvannya vtorynnykh utvoren" v anhlomovnomu xudozhn"omu dyskursi: monohrafiya. Vinnycya : Nova knyha.
3. Kolehaeva, Y. M. (2011). PEREDVYZHENYE po VODE kak smisloobrazuyushhyj pryznak anhloyazichnoho LSP "vodnoe transportnoe sredstvo". In /Naukovyj visnyk Volyns"kooho nacional"noho universytetu im. Lesi Ukrayinky. Luc"k, 2011. № 3: Filolohichni nauky. Movoznavstvo, Ch. 2. 144–149.
4. Korol"ova, A. V. (2014). Kohnityvna lihvokomparatyvistyka: vid rekonstrukciiy pramovnykh form do rekonstrukciiy struktur svidomosti. In Visnyk KNLU. Seriya Filolohiya. Tom 17. №2. 94–100.
5. Manakin, V. N. (2004). Sopostavytel"naya leksykologhyya. K. : Znannya.
6. Shvachko, S. O. (2001). Verbalizaciya humoru v tekstax riznykh zhanriv. In Naukovi zapysky Akademiyi nauk vyshhoyi shkoly Ukrayiny. Vypusk tretij. Kyiv: Khreshhatyk. 56–63.
7. Shvachko, S. O. (2018). Humor yak lihvo-kohnityvna katehoriya naukovoji kartyny svitu. In Ukrayina i svit: dialoh mov ta kul"tur: materialy Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenciji, 11 – 13 kvitnya 2018 roku. K. : Vyd. centr KNLU. 374–376.
8. Anokhina, T. (2013). The Linguistic Lacunicon: Cognitive Mapping in Schemes and Terms. In Journal of Education Culture and Society, Fundacija Pro Scientia Pultica, no. 1. 166-174. DOI: 10.15503/jecs20131-166-174.
9. Miles, Franklin. My brilliant career. New York. 1981.
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1958). Ed. A. S. Hornby, E. V. Gatenby, H. Wakefield. – London : Oxford University Press.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2018 р.